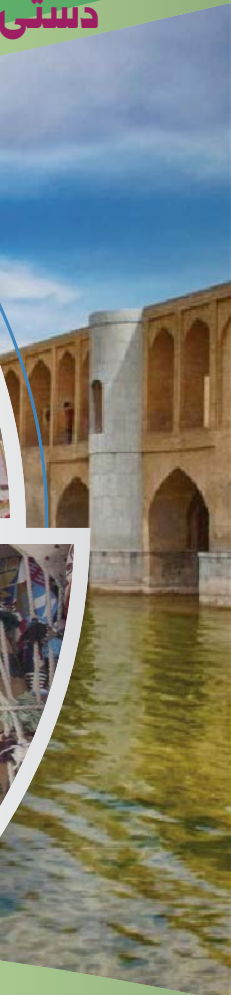

سازمان جهاد کشاورزی استان اصفهان
مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی

بررسی تولید و بازاریابی صنایع دستی عشایر استان اصفهان

تهیه و تنظیم:

اداره رسانه های آموزشی ، ترویجی

سال ۱۳۹۹

تاثیر صنایع دستی عشایر بر بازار فروش

پیشنهادات:

فراهم نمودن زمینه تولید صنایع دستی با تاسیس کارگاه دائمی یا موقت

آموزش و آگاه سازی نسبت به نوع مواد اولیه و بافت بیمه تولیدکنندگان

طراحی نقشه های جدید و به روز

اعطای وامهای کم بهره برای تولید

حمایت و پشتیبانی مالی و قانونی دولت

شناسایی و ساماندهی تولیدکنندگان در قالب تشکلهای تعاونی در زمینه صنایع دستی

مجموعه این عوامل می تواند نقش واسطه ها در جریان انتقال محصول را بسیار کاهش داده و یا کلاً حذف نماید و باعث افزایش سهم بافنده از قیمت نهایی و کارایی بازار شود. این شرکت ها در صورت داشتن بنیه مالی می توانند تولیدات بافنده های انفرادی عشایر را نیز با حداقل دستمزد و یا رایگان بصورت امانی به فروش رسانده و دریافتی آن را در اختیار بافنده قرار دهند.

نگارش: احمد سلیمانی پور

عضو هیئت علمی مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی

و منابع طبیعی استان اصفهان

بررسی و ضمن بیان چالش های پیش رو، راهکارهای برون رفت نیز تشریح شود.

نقش بانوان در تولید صنایع دستی و درآمد خانوار عشایر استان

نتایج:

نتایج این پژوهش نشان داد که سه محصول قالی، گلیم و گبه از عمده تولیدات عشایر مورد مطالعه می باشد. سهم خالص تولیدکننده قالی، گلیم و گبه از قیمت نهایی (قیمت خرده فروشی) به ترتیب ۷، ۲ و ۱۰ درصد و کارایی بازاریابی نیز برای تولید قالی، گلیم و گبه به ترتیب ۳۸۰، ۳۲۰ و ۳۶۱ درصد محاسبه شد. در مطالعات بازاریابی، کارایی یعنی سهم ارزش افزوده از هزینه خدمات بازاریابی، لذا این ارقام نشان می دهند که رابطه منطقی بین پرداختی و دریافتی عوامل بازار در این صنعت وجود ندارد و نظام بازاریابی صنایع دستی در شرایط کنونی ناکارآمد می باشد.

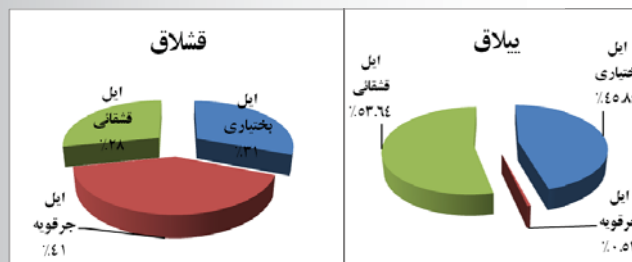
ایران به عنوان کشوری در حال توسعه از نظر فناوری و یکی از سه قطب مهم صنایع دستی جهان می‌تواند با بهره‌گیری از ظرفیت‌های موجود و مطالعات و تجربیات داخلی و جهانی، در کنار صنایع ماشینی با توسعه صنایع دستی و روستایی خویش به توسعه اقتصادی قابل انتظار دست یابد (علیپور و مجنون، ۱۳۹۱: ۲). صنایع دستی از جمله صناعی به شمار می‌رود که از یک طرف با هنر، ذوق، فرهنگ و تمدن و از طرف دیگر به دلیل ماهیت صنعتی با مفاهیم اقتصادی مرتبط است (امیدی و امیدی، ۱۳۹۳: ۱). اهمیت اقتصادی صنایع دستی در جامعه عشایری، ایجاد درآمد و اشتغال زایی برای خانوار عشایری به علت عدم نیاز به مواد اولیه گران قیمت و امکان اشتغال زنان و دختران در اغلب خانوارها می‌باشد. این در حالی است که عمده منافع سرشار حاصل از تولیدات عشایری، بویژه صنایع دستی سهم واسطه‌ها و فروشندگان شهرها می‌شود. بنابراین در اقتصاد عشایری، وجود واسطه‌ها و دلال‌ها روز به روز بر شدت مشکلات بازاریابی می‌افزاید. بدیهی است اگر این عوامل که به خوبی شناخته شده‌اند، حذف شوند، قطعا فشار بر اقتصاد زندگی کمتر خواهد شد (علی پور و حجت، ۱۳۹۰: ۲). بنابراین بررسی مشکلات اقتصادی (تولید، هزینه و درآمد) و همچنین چگونگی بازاریابی تولیدات ایشان، ارتباط کارآتر تولیدکننده و مصرف کننده را به همراه خواهد داشت و در این بین نه تنها اثرات اقتصادی مثبتی بر زندگی عشایر بلکه منافی نیز برای خریداران نهایی در بر دارد. بر اساس نتایج سرشماری سال ۱۳۸۷ وضعیت کشاورزی و دامداری عشایر کشور و استان اصفهان در سال ۱۳۸۷ شرح زیر می‌باشد.

جدول: وضعیت کشاورزی و دامداری عشایر کشور و استان اصفهان در سال ۱۳۸۷

شرح	کشور	استان اصفهان		سهم استان (درصد)
		ییلاق	قشلاق	
تعداد دام (رأس)	۲۲۷۴۶۷۲۹	۸۰۷۵۶۴	۵۷۰۷۰	۳/۸
اراضی آبی زراعی و باغی (هکتار)	۲۳۰۱۵۴	۹۶۴۹	۱۷	۴/۲
اراضی دیم زراعی و باغی (هکتار)	۴۲۹۲۸۱	۵۸۱۷	۴۰۴	۱/۴

ماخذ: مرکز آمار ایران، سرشماری اجتماعی - اقتصادی عشایر کوچنده، ۱۳۸۷

عشایر کوچنده استان اصفهان با ۹۲۳۲ خانوار در ییلاق و ۳۷۳ خانوار در قشلاق در سه ایل قشقایی، بختیاری و عرب جرقویه توزیع شده‌اند. ۵۲/۷ درصد جمعیت عشایر استان را ایل قشقایی، ۴۵/۳ درصد را ایل بختیاری و ۲ درصد را ایل عرب جرقویه تشکیل می‌دهد. عشایر قشقایی عمدتاً در شهرستانهای سمیرم، دهاقان، شهرضا، عشایر بختیاری در شهرستانهای فریدونشهر و چادگان و عشایر جرقویه در شهرستان اصفهان استقرار دارند. اقتصاد خانوارهای عشایر کوچنده مبتنی بر دامداری و در مراتب بعدی زراعت و باغداری و صنایع دستی استوار می‌باشد. یکی دیگر از سازوکارهای اقتصاد عشایری، صنایع دستی و آفرینشهای هنری است که برخاسته از شکل زندگی طبیعی عشایر است. بر اساس نتایج آخرین سرشماری اجتماعی - اقتصادی عشایر کوچنده، انواع دستبافته‌های عشایری استان اصفهان شامل قالی، قالیچه، گبه، گلیم، زیلو، ورنی، جاجیم، چوقا، کلاه، دستکش و پلاس (چادر) می‌باشد و میزان تولید سالانه آن حدود ۲۴۵۰۰ مترمربع و ۸۰۰ قطعه از انواع مختلف صنایع دستی می‌باشد. تولیدکنندگان عمده صنایع دستی در این جامعه زنان می‌باشند که حدود ۸/۴۸ درصد از جمعیت عشایر استان را تشکیل می‌دهند. با توجه به میزان تولید، متوسط تولید هر خانوار عشایری استان در سال حدود ۴ مترمربع انواع صنایع دستی است.

نمودار: ترکیب ایلات عشایری استان در ییلاق، قشلاق

علیرغم وجود تنوع تولیدات در جامعه عشایری اعم از صنایع دستی، لبنیات و محصولات دامی، اقتصاد آنان تک محصولی است و بر تولید گوشت استوار می‌باشد. عمده ترین علت این موضوع نبود بازار مطمئن برای فروش صنایع دستی است که باعث می‌شود سود چندانی از تولیدات غیر دامی نصیب تولید کنندگان نشود. اقتصاد تک محصولی موجب می‌شود که آسیب پذیری معیشت عشایر در مقابل حوادثی مانند خشکسالی بسیار زیاد باشد. از طرفی با افزایش جمعیت، دامداری به تنهایی پاسخگوی معیشت عشایر نیست و بهره برداری بیش از حد مراتع لزوم روی آوردن عشایر به دیگر شیوه‌های درآمدزایی را ضروری می‌نماید. لذا با توجه به اینکه برای توسعه شاخصهای رفاهی عشایر، ارتقای وضع معیشت آنان ضروری است، باید سعی نمود تا با رونق صنایع دستی به عنوان مهم ترین مزیت رقابتی عشایر، اقتصاد عشایر از حالت تک محصولی و اتکا به محصولات دامی خارج گردد. برای نیل به این آرمان باید تحقیقات گسترده‌ای در زمینه چگونگی تولید و عرضه صنایع دستی عشایر انجام شود تا در ادامه این تحقیقات بتوان راهکارهایی جهت بهبود و توسعه صنایع دستی، حذف واسطه‌ها، ایجاد اشتغالزایی برای عشایر، ایجاد تعاملات اجتماعی با سایر ایلات و ساکنان شهرها انجام داد. لذا با توجه به مشکلات مطرح شده، این تحقیق با اهداف الف - ارزیابی کارایی بازار هریک از صنایع دستی منتخب ب - ارائه راهکارهای عملی جهت بهبود و توسعه وضعیت تولید و بازاریابی صنایع دستی، سعی شده است شرایط و وضعیت صنایع دستی عشایر استان اصفهان با استفاده از مدل‌های استاندارد در حوضه بازاریابی